

Natura 2000 gebied 34 – Weerribben

(Zie leeswijzer)

Kenschets

Natura 2000 Landschap:	Meren en Moerassen
Status:	Habitatrichtlijn + Vogelrichtlijn
Site code:	NL9801013 + NL2000013
Beschermd natuurmonument:	-
Beheerder:	Staatsbosbeheer
Provincie:	Overijssel
Gemeente:	Steenwijkerland
Oppervlakte:	3.346 ha

Gebiedsbeschrijving

Het gebied Weerribben is een ten dele vergraven veengebied in de kop van Overijssel. Het bestaat uit uitgeveende trekgraten, onvergraven legakkers van wisselende breedte, grotere percelen niet-vergraven veen, verlandend water, trilveen rietlanden, graslanden, ruigteterreinen en moerasbossen. Alle successiestadia van open water tot en met moerasheide en veenbos zijn aanwezig. Mede door de betrekkelijk late verving weerspiegelen ze nog veel van de oorspronkelijke gebiedsopbouw. Het huidige landschap met een karakteristiek patroon van petgaten en legakkers is ontstaan door het afgraven van veen voor de turfwinning. Toen rond 1920 de turfwinning niet meer rendabel was, schakelde de lokale bevolking geleidelijk over op rietteelt. In 1919 werd het Stroink gemaal bij Blokzijl gebouwd om het waterpeil in Noordwest Overijssel onder controle te krijgen. Hierdoor werden de rietlanden minder nat, waardoor het verlandingsproces versnelde en het riet doorgroeid raakte met ruigtekruiden.

Begrenzing

De begrenzingen van het Vogelrichtlijngebied en het Habitatrichtlijngebied (zoals aangemeld) zijn op de kaart op enkele technische punten verbeterd:

- Verharde wegen en bebouwing, die reeds tekstueel waren geëxclaveerd, zijn aan de rand van het gebied zoveel mogelijk ook op de kaart buiten de begrenzing gebracht.
- Aaneengesloten (lint-)bebouwing van 5 ha of meer is ook op de kaart geëxclaveerd.
- De begrenzing is waar mogelijk gelegd langs topografisch herkenbare lijnen, zoals wegen, wateren, perceelscheidingen en bosranden.
- Onlogische verschillen (< 25 ha) tussen Vogel- en Habitatrichtlijngebied zijn opgeheven door de meest ruime grens aan te houden.

Overige wijzigingen van meer dan 1 ha worden in de volgende alinea's toegelicht.

De begrenzing van het Vogelrichtlijngebied is op een aantal plaatsen aangepast:

- Langs de noordgrens zijn enkele percelen (14 ha) vervallen gelet op aanwezige bebouwing, functie als bungalowpark en/ of uit een oogpunt van logische begrenzing. Deze percelen hebben weinig betekenis voor de instandhouding van het gebied.
- Hetzelfde geldt voor de kade met pad aan de westzijde van het gebied (12 ha).
- Uitbreiding met moeras, bos en grasland ten zuiden van Nederland (59 ha, Wetering West) dat een samenhangend geheel vormt met begrensde gebied en reeds is aangemeld als onderdeel van het Habitatrichtlijngebied.
- Uitbreiding met grasland (nieuwe natuur) nabij Nederland (18 ha) dat aan drie zijden wordt omgeven door begrensde gebied.

Verder is de begrenzing van het Habitatrictlijngebied (zoals aangemeld) op een aantal plaatsen aangepast:

- Uitbreiding met een perceel grasland aan de zuidwestzijde van het gebied dat wel onderdeel uitmaakt van het Vogelrichtlijngebied (2,0 ha).
- Uitbreiding met grasland (nieuwe natuur) nabij Nederland (17 ha) dat aan drie zijden wordt omgeven door begrensd gebied.
- Verkleining aan de zuidoostzijde van het gebied (87 ha). Dit betreft een uitloper van het gebied bestaande uit verdroogd broekbos waar geen habitatwaarden voorkomen en dat weinig betekenis heeft voor de instandhouding van het gebied. Ruim de helft hiervan (49 ha) behoudt wel de status als Vogelrichtlijngebied.

Natura 2000 database

Habitattypen

Code	Habitatype
H3140	Kranswierwateren
H3150	Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden
H4010	Vochtige heiden
H6410	Blauwgraslanden
H6430	Ruigten en zomen
H7140	Overgangs- en trilvenen
H7210	Galigaanmoerassen
H91D0	Veenbossen

Habitatrictlijnsoorten

Soortnr	Soort
H1042	Gevlekte witsnuitlibel
H1060	Grote vuurvliinder
H1082	Gestreepte waterroofkever
H1134	Bittervoorn
H1145	Grote modderkruiper
H1149	Kleine modderkruiper
H1318	Meervleermuis
H1903	Groenknolorchis

Vogelrichtlijnsoorten

Soortnr	Soort
A021	Roerdomp - b
A029	Purperreiger - b
A119	Porseleinhoen - b
A197	Zwarte stern - b
A292	Snor - b
A298	Grote karekiet - b

Voorstel voor het toevoegen aan de database:

H101X	Platte schijfhoren ^{3a}
A153	Watersnip – b ⁵
A295	Rietzanger – b ⁵

Voorstel voor het verwijderen uit de database:

H1163	Rivierdonderpad ¹⁶
A068	Nonnetje – n ²¹
A094	Visarend – n ²²

Kernopgaven

- 4.08 **Evenwichtig systeem:** Nastreven van een meer evenwichtig systeem (waterkwaliteit, waterkwantiteit en hydromorfologie): waterplantengemeenschap (voor kranswierwateren H3140 en meren met krabbenscheer en fonteinkruiden H3150), zwarte stern A197, platte schijfhoren H101X en vissen zoals o.a. bittervoorn H1134, grote modderkruiper H1145, kleine modderkruiper H1149, en insecten, zoals gevlekte witsnuitlibel H1042 en gestreepte waterroofkever H1082.
- 4.09 **Compleetheid in ruimte en tijd:** Alle successiestadia laagveenverlandings in ruimte en tijd vertegenwoordigd: overgangs- en trilvenen (*trilvenen* en *veenmosrietlanden*) H7140_A en H7140_B met onder meer grote vuurvlieder H1060, groenknolorchis H1903 en vochtige heiden (*laagveengebied*) H4010_B, blauwgraslanden H6410, galigaanmoerassen *H7210 en hoogveenbossen *H91D0, in samenhang met gemeenschappen van open water.
- 4.12 **Overjarig riet:** Herstel van grote oppervlakten/brede zones overjarig riet, inclusief waterriet, door herstel van natuurlijke peildynamiek en tegengaan verdroging voor rietmoerasvogels, zoals roerdomp A021, purperreiger A029, snor A292, grote karekiet A298 en voor de noordse woelmuis *H1340.

Instandhoudingsdoelen

Algemene doelen

Behoud bijdrage van het Natura 2000 gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie.

Behoud bijdrage van het Natura 2000 gebied aan de ecologische samenhang van het Natura 2000 netwerk zowel binnen Nederland als binnen de Europese Unie.

Behoud en waar nodig herstel van de ruimtelijke samenhang met de omgeving ten behoeve van de duurzame instandhouding van de in Nederland voorkomende natuurlijke habitats en soorten.

Behoud en waar nodig herstel van de natuurlijke kenmerken en van de samenhang van de ecologische structuur en functies van het gehele gebied voor alle habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelen zijn geformuleerd.

Behoud of herstel van gebiedsspecifieke ecologische vereisten voor de duurzame instandhouding van de habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelen zijn geformuleerd.

Habitattypen

H3140 Kalkhoudende oligo-mesotrofe wateren met benthische *Chara* spp. vegetaties

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting Het habitatype kranswierwateren komt zowel voor in enkele petgaten en vaarten als in poeltjes en petgatrestanten in het kragengebied. Na een achteruitgang in voorkomen en kwaliteit door een hoge fosfaatlast gedurende enkele tientallen jaren, treedt thans enig herstel op.

H3150 Van nature eutrofe meren met vegetatie van het type *Magnopotamion* of *Hydrocharition*

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting Na een sterke achteruitgang is het habitatype meren met krabbenscheer en fonteinkruiden nu op verschillende plaatsen weer in goed tot zelfs uitstekende kwaliteit aanwezig. Verder herstel (uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit) wordt hier voor mogelijk gehouden.

- H4010 Noord-Atlantische vochtige heide met *Erica tetralix***
 Doel Uitbreiding oppervlakte en behoud kwaliteit vochtige heiden, *laagveengebied* (subtype B).
 Toelichting De Weerribben is één van de laagveengebieden in Nederland waar zich goede voorbeelden van het habitattype vochtige heiden, *laagveengebied* (subtype B) bevinden, maar de oppervlakte is klein.
- H6410 Grasland met *Molinia* op kalkhoudende, venige, of lemige kleibodem (*Molinion caeruleae*)**
 Doel Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit.
 Toelichting Verbetering van de kwaliteit is gewenst omdat het habitattype blauwgraslanden landelijk in een zeer ongunstige staat van instandhouding verkeert.
- H6430 Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones**
 Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit van ruigten en zomen, *moerasspirea* (subtype A).
 Toelichting Het habitattype ruigten en zomen, *moerasspirea* (subtype A) is goed ontwikkeld aanwezig.
- H7140 Overgangs-en trilveen**
 Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit overgangs- en trilvenen, *trilvenen* (subtype A) en behoud oppervlakte en kwaliteit overgangs- en trilvenen, *veenmosrietlanden* (subtype B).
 Toelichting Samen met de Wieden is de Weerribben topgebied voor het habitattype overgangs- en trilvenen, *trilvenen* (subtype A) dat landelijk in een zeer ongunstige staat van instandhouding verkeert. Dit subtype is gebonden aan fosfaatarm en bicarbonaatrijk water. Er moeten voldoende mogelijkheden gegarandeerd worden voor nieuwvorming ter vervanging van plekken die geleidelijk overgaan in het andere subtype en in habitattype H4010 vochtige heiden, *laagveengebied* (subtype B). Een veel grotere oppervlakte is aanwezig van overgangs- en trilvenen, *veenmosrietlanden* (subtype B). Dit vormt, samen met andere rietlanden, een belangrijke bron voor de vorming van habitattype H4010 vochtige heiden, *laagveengebied* (subtype B) en eventueel habitattype H7110 actieve hoogvenen, *hoogveenlandschap* (subtype A) - hoogveenmossen komen reeds veelvuldig voor.
- H7210 Kalkhoudende moerassen met *Cladium mariscus* en soorten van het *Caricion davallianae***
 Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.
 Toelichting Het gebied was in het verleden belangrijk voor het habitattype galigaanmoerassen. Momenteel komt een voor dit habitattype grote oppervlakte voor van matige kwaliteit. Nieuwvorming is nodig om dit type duurzaam te behouden en de kwaliteit te verbeteren. Tevens zijn er mogelijkheden voor uitbreiding oppervlakte. In de toekomst kan het gebied daarom een zeer grote bijdrage leveren aan het landelijke doel van het habitattype. Daarmee wordt tevens een belangrijke bijdrage geleverd aan de diversiteit van vegetatiestructuren in het gebied.
- H91D0 *Veenbossen**
 Doel Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit.
 Toelichting Er is thans een groot, en vanuit behoudsoogpunt belangrijk areaal van het habitattype hoogveenbossen aanwezig.
- Soorten**
- H101X Platte schijfhoren**
 Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.
 Toelichting De Weerribben is één van de gebieden die een grote bijdrage levert voor de platte schijfhoren.

- H1042   Gevlekte witsnuitlibel**
 Doel   Uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie tot een duurzame populatie van ten minste 3.000 volwassen individuen.
 Toelichting   De populatie gevlekte witsnuitlibellen in dit gebied is de grootste van de drie populaties in Nederland. Het gebied omvat een zeer groot deel van het potentiële leefgebied en daarom is het noodzakelijk dat de populatie uitgroeit tot 60% van het landelijke doel. Voortdurende aanwezigheid van verlandende wateren is daarvoor een vereiste.
- H1060   Grote vuurvlinder**
 Doel   Uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie tot een duurzame populatie van ten minste 3.000 volwassen individuen.
 Toelichting   De grote vuurvlinder heeft een zeer ongunstige gunstige staat van instandhouding. Het gebied bevat de grootste van de drie populaties in Nederland, die geen van alle duurzaam zijn. Binnen het gebied zijn meerdere leefgebieden beoogd.
- H1082   Gestreepte waterroofkever**
 Doel   Uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.
 Toelichting   De gestreepte waterroofkever heeft een zeer ongunstige staat van instandhouding en is vrijwel geheel beperkt tot laagveenmoerassen.
- H1134   Bittervoorn**
 Doel   Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.
 Toelichting   Het gebied ligt binnen het hoofdverspreidingsgebied van de bittervoorn en is daarom van relatief groot belang voor de bittervoorn.
- H1145   Grote modderkruiper**
 Doel   Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.
 Toelichting   De grote modderkruiper komt in het gebied voor in sloten met verlandingsvegetatie.
- H1149   Kleine modderkruiper**
 Doel   Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.
 Toelichting   De kleine modderkruiper verkeert landelijk in een gunstige staat van instandhouding. De soort komt in Nederland algemeen en wijd verspreid voor. De soort deelt grotendeels het habitat met de bittervoorn en de grote modderkruiper. Bij het realiseren van de doelen voor deze soorten, zullen populaties van de kleine modderkruiper zich naar verwachting duurzaam kunnen handhaven.
- H1318   Meervleermuis**
 Doel   Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.
 Toelichting   Het gebied fungeert als foerageergebied van de meervleermuis. Binnen en in de nabijheid van het gebied zijn kolonies aanwezig.
- H1903   Groenknolorchis**
 Doel   Behoud omvang en kwaliteit biotoop voor behoud populatie.
 Toelichting   De Weerribben levert voor de groenknolorchis waarschijnlijk de grootste bijdrage binnen het laagveenlandschap. Tijdelijke populaties in jonge (vroeger zwak brakke) verlandingsstadia zijn vrijwel verdwenen, maar dit geldt niet voor de populaties in habitattypen H7140 overgangs- en trilvenen, *trilvenen* (subtype A).
- Broedvogels**
A021   Roerdomp
 Doel   Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 10 paren.
 Toelichting   De roerdomp is van oudsher een algemene broedvogel van vitaal, ten dele overjarig (water)rietland. In de periode 1980-95 broedden jaarlijks 9-18 paren (uitzondering hierop

in 1987 5 paren na strenge winters). Na de strenge winter van 1995-96 viel de stand terug tot 6 paren. In de daarop volgende jaren trad eerst geen herstel op; jaarlijks werden 2-6 paren geteld. Pas in de periode 2001-2003 werd een herstel vastgesteld tot 8-9 paren. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding van de populatie gewenst. Het gebied levert onvoldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie, maar draagt wel bij aan de draagkracht in de regio Noordwest Overijssel ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.

A029 Purperreiger

Doel Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 10 paren.

Toelichting De purperreiger is van oudsher een talrijke broedvogel in verspreide vestigingen in overjarig rietland. Begin 80-er jaren broedden nog tientallen paren in het gebied (b.v. 1981 55 paren). Door verbossing en verdroging en door het verschijnen van de vos als predator is het aantal sterk teruggelopen. In de periode 1999-2003 broedden jaarlijks slechts 3-6 paren. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding van de populatie gewenst. Het gebied levert onvoldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie, maar draagt wel bij aan de draagkracht in de regio Noordwest Overijssel ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.

A119 Porseleinhoen

Doel Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 30 paren.

Toelichting De porseleinhoen is een broedvogel in sterk fluctuerende aantallen, samenhangend met het aanbod aan natte graslanden als geschikt habitat. In de periode 1981-2003 schommelde het aantal tussen 1 en 30 paar in jaren met een gunstige waterstand. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding van de populatie gewenst. Het aangegeven niveau is bedoeld voor gunstige jaren. Het gebied levert onvoldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie, maar draagt wel bij aan de draagkracht in de regio Noordwest Overijssel ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.

A153 Watersnip

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 150 paren.

Toelichting De watersnip is in de Weerribben van oudsher een broedvogel van natte hooilanden en vooral van pas gemaaid, plas-dras rietland. De Weerribben vormen één van de laatste bolwerken voor deze, in Nederland sterk in aantal achteruit gaande, broedvogel. In de periode 1992-1998 waren de aantallen min of meer stabiel. Daarna namen ze toe met de hoogste aantallen in 2003. Het gemiddeld aantal paren in de periode 1999-2003 wordt geschat op 160 paren. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is behoud van de populatie op het recente hoge niveau gewenst. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

A197 Zwarte stern

Doel Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 40 paren.

Toelichting De zwarte stern is van oudsher een broedvogel van krabbenscheervelden, voorkomend met tientallen paren; begin 80-er jaren broedden jaarlijks 30-50 paren. Door het aanbod van nestvlotjes broeden tegenwoordig nog steeds ca. 20 paren (in de periode 1999-2003 15-28 paren; gemiddeld 22). Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding van de populatie gewenst en herstel van de draagkracht voor een sleutelpopulatie.

A292 Snor

Doel Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 100 paren.

Toelichting De snor is van oudsher een algemene broedvogel van vitaal, ten dele overjarig, (water)rietland. Ondanks een sterke achteruitgang broedden nog tientallen paren in het gebied (schatting voor de periode 1999-2003 80 paren). Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding van de populatie gewenst. Door herstel van het broedhabitat kan het niveau van een sleutelpopulatie vermoedelijk weer bereikt worden. Het is daarmee één van de weinige gebieden in Nederland met deze potentie.

A295 Rietzanger

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 900 paren.

Toelichting De rietzanger is van oudsher een talrijke broedvogel van rietmoeras en rietruigte. In de Weerribben bevindt zich één van de grootste Nederlandse populaties. De schatting voor de periode 1999-2003 bedraagt 900 paren. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding met betrekking tot de populatie omvang, is behoud voldoende. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

A298 Grote karekiet

Doel Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 20 paren.

Toelichting De grote karekiet is van oudsher een algemene broedvogel van vitaal, ten dele overjarig, (water)rietland. In de periode 1986-1994 broedden jaarlijks nog 17-24 paren. Door verdwijning van geschikt broedhabitat en in lijn met de landelijke teneur is de populatie sedertdien stelselmatig teruggelopen tot 3 paren in 2003. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is een flinke uitbreiding van de populatie gewenst. Het gebied levert onvoldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie, maar draagt wel bij aan de draagkracht in de regio Noordwest Overijssel ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.

Synopsis

<i>Habitattypen</i>	<i>Staat van instandhouding</i>	<i>Relatieve bijdrage</i>	<i>Doelstelling oppervlakte</i>	<i>Doelstelling kwaliteit</i>
H3140 Kranswierwateren	--	+	>	>
H3150 Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden	-	++	>	>
H4010_B Vochtige heiden (<i>laagveengebied</i>)	-	++	>	=
H6410 Blauwgraslanden	--	+	=	>
H6430_A Ruigten en zomen (<i>moerasspirea</i>)	+	+	=	=
H7140_A Overgangs- en trilvenen (<i>trilvenen</i>)	--	++	>	>
H7140_B Overgangs- en trilvenen (<i>veenmosrietlanden</i>)	-	++	=	=
H7210 Galigaanmoerassen	-	+	>	>
H91D0 Hoogveenbossen	-	+	=	>

<i>Soorten</i>		<i>Staat van instandhouding</i>	<i>Relatieve bijdrage</i>	<i>Doelstelling leefgebied</i>	<i>Doelstelling populatie</i>
H101X	Platte schijfhoren	-	+	=	=
H1042	Gevlekte witsnuitlibel	--	++	>	>
H1060	Grote vuurvliinder	--	++	>	>
H1082	Gestreepte waterroofkever	--	++	>	>
H1134	Bittervoorn	-	+	=	=
H1145	Grote modderkruiper	-	+	=	=
H1149	Kleine modderkruiper	+	+	=	=
H1318	Meervleermuis	-	+	=	=
H1903	Groenknolorchis	--	+	=	=

<i>Broedvogelsoorten</i>		<i>Staat van instandhouding</i>	<i>Relatieve bijdrage</i>	<i>Doelstelling leefgebied</i>	<i>Doelstelling populatie</i>
A021	Roerdomp	--	+	>	>
A029	Purperreiger	--	-	>	>
A119	Porseleinhoen	--	+	>	>
A153	Watersnip	--	+	=	=
A197	Zwarte stern	--	-	>	>
A292	Snor	--	+	>	>
A295	Rietzanger	-	+	=	=
A298	Grote karekiet	--	-	>	>

^{3a} Soort sinds 2004 toegevoegd aan de referentielijst.

⁵ Aantal thans hoger dan 1% van Nederlandse broedpopulatie of bijdrage van gebied noodzakelijk t.b.v. sleutelpopulatie.

¹⁶ Op basis van recente informatie blijkt de soort niet voor te komen binnen de (huidige) begrenzing van het Natura 2000 gebied of het gebied kan onvoldoende bijdrage leveren.

²¹ Aantal thans lager dan ongeveer 0.1% van biogeografische populatie.

²² Aantal thans lager dan gemiddeld seizoensmaximum van 2 vogels.